Afwegingskader aanpak gevolgen coronacrisis 2021 e.v.

23 maart 2021

1. Inleiding

Het corona-virus heeft ons leven van het ene op het andere moment drastisch veranderd. Het afgelopen jaar, 2020, hebben wij ons als lokale overheid vooral gericht op het zoveel mogelijk beperken van de schade en het bewaren van de rust. Wij hebben de regelingen van het Rijk uitgevoerd. Wij hebben op basis van signalen uit de samenleving diverse maatregelen genomen en ondersteuning geboden. Wij zijn in gesprek gegaan met verschillende vertegenwoordigers uit onze samenleving over de gevolgen van de crisis, veelal korte termijn gevolgen. En wij hebben gezamenlijk, raad en college, gesprekken gevoerd over wat wij zien in onze lokale samenleving en wat dit kan betekenen voor de langere termijn. Kortom: wij hebben gehandeld zoals we in een crisis moeten handelen.

Nog steeds duurt de crisis voort, nog steeds is handelen in het hier en nu nodig. Tegelijkertijd gloort er licht aan het eind van de tunnel. Wij willen samen aan de slag en met elkaar, gemeente en samenleving, bouwen aan een toekomstbestendig Soest. Met alle onzekerheden die er nog zijn, is de aanpak voor 2021 uitgewerkt en het afwegingskader daarbij. Onze aanpak is gericht op het verkrijgen van meer inzicht en grip op de gevolgen van de corona-crisis en met adequaat handelen in het hier en nu. In de aanpak hebben wij aandacht voor:

- de korte termijn, waarbij wij nog steeds de schade beperken en waar wij waar nodig faciliteren en/of ondersteunen in de opstartfase na de lockdown;
- de aanpak van kwetsbaarheden die al langer aan de orde waren, maar door de crisis versterkt zijn; deze brengen wij in beeld en waar nodig zullen voorstellen in de kadernota en begroting worden opgenomen;
- het verkrijgen van een integraal 'voorlopig' beeld van de opgaven op langere termijn; Wij nemen deze op in een overdrachtsdocument voor een volgende raadsperiode.

Voor ons handelen op de korte termijn onderscheiden wij drie rollen; faciliterend/inspirerend, uitvoerend en ondersteunend. Daarnaast hebben wij nog onze handhavende rol. Deze is in deze notitie niet verder uitgewerkt. De drie rollen zijn in de volgende paragraaf uitgewerkt, inclusief de uitgangspunten die bij deze rol worden gehanteerd. De langere termijn vraagt een meer strategische rolinvulling.

2. Korte termijn: handelen in 2021

Faciliteren en inspireren

Faciliteren betekent ruimte geven aan en inspelen op initiatieven uit de samenleving zelf. Soms een klein duwtje in de rug geven. In 2020 hebben wij dit bijvoorbeeld gedaan bij het verlenen van vergunningen aan ondernemers en aan het faciliteren, soms organiseren van ontmoetingen. Wij hanteren bij invulling van deze rol de volgende uitgangspunten:

- Wij zijn proactief en halen signalen op uit onze samenleving.
- Wij denken mee in hoe het wel kan: ja, tenzij.
- Als een vraag om snelheid in afhandeling vraagt, dan acteren we hierop.
- Ontmoeten en verbinden zijn belangrijk voor toekomstbestendig samen leven en samen werken. Wij stimuleren initiatieven en zullen hier waar mogelijk een inspirerende rol in spelen.

Uitvoeren, loket van de Rijksoverheid

Het Rijk heeft een aantal regelingen in het leven geroepen die door gemeenten worden uitgevoerd, zoals TOZO en TONK. Met het uitkeringsgeld worden ook gelden voor het organiseren van de uitvoering beschikbaar gesteld. Uitkeringsgelden die niet ingezet worden, moeten worden teruggestort, 'organiseergeld' niet. Onze uitgangspunten bij de uitvoering van deze regelingen zijn:

- Wij zijn zorgvuldig bij uitwerking en uitvoering.
- Wij handelen adequaat en organiseren uitvoering van maatregelen efficiënt.
- Voor de middelen die door efficiënt organiseren 'overblijven', vindt een afweging plaats hoe deze worden ingezet.

Ondersteunen met inzet van compensatiegelden

Het Rijk heeft compensatiegelden beschikbaar gesteld voor de crisissituatie in 2020 en doet dat ook in 2021. Het Rijk heeft deze middelen niet geoormerkt, maar wel het doel beschreven. Daarmee is een 'moreel appel' gedaan op inzet van de middelen. De middelen zijn incidenteel van aard. In 2020 waren de gelden bestemd voor de acute nood. Voor gelden 2021 wordt ook relatie gelegd met versterken van toekomstgerichte ontwikkelingen

Naast bovengenoemde compensatiegelden voor gemeenten, zijn er ook specifieke geldstromen. Denk daarbij aan gelden voor regionale organisaties zoals GGD, VRU, Arbeidsmarktregio, geoormerkte middelen (bijv. voor huren sport 2020 en projectgelden met name voor voorstellen jeugd). Bij het ondersteunen door inzet van compensatiegelden hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Wij zetten de compensatiegelden zoveel mogelijk in op de door het Rijk benoemde doelen.
- Wij zetten de middelen in als incidenteel geld en niet op structurele tekorten/taakstellingen.
- Voor de beleidsvelden gerelateerd aan de doelen brengen wij in beeld wat nodig is en waar behoefte ligt voor de korte en langere termijn (voor zover mogelijk). Daarvoor maken wij impactanalyses.
- Op voorhand is niet het volledige budget van de 'doel' uitkering beschikbaar, inzet is afhankelijk van de argumentatie en impactanalyse.
- De compensatiegelden zijn in hoofdzaak bestemd voor Cultuur en op een aantal onderwerpen van het Sociaal Domein (re-integratie, schuldenbeleid, bijzondere bijstand, continuïteit van zorg en jeugd). Wij starten met een impactanalyse op deze

beleidsterreinen, waarbij wij voor het Sociaal Domein een bredere analyse uitvoeren dan alleen voor de hierboven benoemde onderwerpen.

- Wij verwachten ook vragen op andere beleidsterreinen dan die waarvoor het Rijk op dit moment middelen beschikbaar heeft gesteld. Wij willen dit zo goed mogelijk in beeld hebben. Daarom onderhouden wij contact met (groepen uit) onze samenleving om zoveel mogelijk signalen op te vangen.
- Dit betekent ook dat wij de impact op die beleidsterreinen (anders dan Sociaal Domein en Cultuur) in beeld brengen.
- Voorstellen naar aanleiding van vragen/signalen uit de samenleving hebben een onderbouwd advies met aandacht voor onderstaande criteria:
    - Wij gaan voor een effectieve inzet van middelen. Wij hanteren daarbij het criterium dat middelen niet alleen gericht zijn op het ledigen van de acute nood maar vooral ook bijdragen aan toekomstbestendigheid. Wij gebruiken daarmee de inzet van middelen in 2021 ook om voor te bereiden op de stap voorwaarts.
    - Als er andere financiering mogelijk is (regionale gelden, projectgelden, rijksregelingen, etc) zetten wij die gelden in, in plaats van de compensatiegelden. Bij ieder voorstel checken wij welke middelen hier mogelijk voor beschikbaar zijn.
    - Dit betekent ook dat als het Rijk de verantwoordelijkheid heeft/neemt voor ondersteuning, wij geen middelen inzetten.

3. (Middel)lange termijn, 2021 – 2023

De coronacrisis heeft impact op de komende jaren. Wellicht leidt de crisis tot (versnelling van) transformaties. Dat biedt kansen, denk bijvoorbeeld aan de vlucht die digitalisering heeft genomen. Wij zien ook dat de aanpak van kwetsbaarheden die al langer aan de orde waren door de crisis versterkt worden. Denk aan de tweedeling op de arbeidsmarkt/flexibele arbeid, kansenongelijkheid/kwetsbare groepen en de beperkte veerkracht van het bedrijfsleven. Dit zijn landelijk te verwachten ontwikkelingen, maar hoe zit dat in Soest en Soesterberg? Strategische vraagstukken die wij in beeld willen brengen. De hierboven al benoemde impactanalyses en het denken in scenario's helpen ons daarbij. Deze inzichten kunnen leiden tot voorstellen in de kadernota en onderdeel zijn van het overdrachtsdocument voor een volgende raadsperiode.

Op basis van diverse onderzoeken en publicaties is gebleken dat de coronacrisis naar verwachting impact heeft op alle beleidsterreinen van de gemeente en op de eigen organisatie. Wie kiezen ervoor om impactanalyses uit te voeren op die beleidsvelden waar naar verwachting de impact het grootste is:

- Sociaal Domein (inclusief daaraan gerelateerde veiligheidsvraagstukken)
- Cultuur
- Sport
- Economie/detailhandel
- Leefomgeving/openbare ruimte
- Interne organisatie

Op deze beleidsvelden brengen wij gefaseerd de impact in beeld, te beginnen met Cultuur en Sociaal Domein. Als we een totaalbeeld hebben van de impact, hopen we daarmee ook een ‘voorlopig’ beeld te krijgen van de opgaven op langere termijn. Ook deze nemen wij op in een overdrachtsdocument voor een volgende raadsperiode. Uiteindelijk zal de coronacrisis leiden tot integrale keuzes en prioriteitstelling. Dat zullen wij met elkaar moeten doen.